

Megszűnik-e a Soros Alapítvány?

Belia Anna igazgató: Szélsőségektől mentes országot szeretnénk

A hatalmi pozícióból indított öndicsőítő kampányok ellensúlyozása nem egy magánalapítvány feladata – hangsúlyozza Belia Anna, a Soros Alapítvány új igazgatója. Reméli, hogy a költségvetési támogatás elosztásának nyugati, demokratikus hagyományai lassacskán idehaza is meghonosodnak.

– Kialakult a klientúra. Soros György jellemezte így magyarországi alapítványa tevékenységét két évvel ezelőtt, a Beszélőnek adott nyilatkozatában. Egyúttal megerősítette, hogy 2010-ben megszűnik a Soros Alapítvány. Azóta sem változott a helyzet? Valóban megszűnik Magyarország legnagyobb és legismertebb magánalapítványa?

– Az alapítvány megszüntetésének terve szerintem Soros György optimizmusát bizonyítja. Hisz abban, hogy 2010-re a nyílt társadalom eszméje és intézményei annyira megerősödnek Magyarországon is, hogy az alapítvány mai tevékenységét más, jól működő intézmények, alapítványok fogják átvenni. Ha nem így történne, akkor Soros György bizonyára elgondolkodik majd azon, hogy mit tegyen. Am 2010 messze van, s addig az alapítvány számtalan jó ügyet és kezdeményezést felkarol. Ami pedig a „klientúra” vádját illeti, elmondhatom, hogy a magyarországi alapítvány tevékenységéről Soros Györgynek kedvezően változott a véleménye. A Beszélő-interjúból is kiderül, hogy ennek veszélyéről nem saját tapasztalatai, hanem sértett emberek híradásai alapján szólt.

Soros tévedett?

– Olyanokról van szó, akik kértek, de nem kaptak pénzt az alapítványtól?

– Pontosan. A rendszerváltozás előtt a Soros Alapítvány az úgynevezett elitértelmiséget támogatta. Sokan nehezen emésztették meg, hogy az utóbbi években egyre inkább a szegény, nem budapesti, hátrányokkal küzdő rétegeket segítjük. A perifériára szorult társadalmi

csoporthoz kevésbé képesek hallatni a hangjukat, ritkábban szerepelnek az országos sajtóban. A kívülállónak talán ezért tűnhet úgy, hogy a Soros Alapítvány visszavonulót fúj. Pedig az egészségügyi vagy például az oktatási programjainknak köszönhetően tíz- és száz-ezrek életfeltételei javultak. Hosszan beszélhetnék azokról a programjainkról is, amelyek kifejezetten a cigány lakosság esélyegyenlőségének megteremtését szolgálják. Bármelyik kis vidéki településre utazom, mindig találkozom olyanokkal, akik támogatást kaptak a Soros Alapítványtól.

– Mi indokolta a személycserét az alapítvány igazgatói posztján? Az ön elődje, Bakonyi Éva talán nem akarta eljátszani a „felszámolóbiztos” szerepét?

– Bakonyi Éva azért vált meg az alapítványtól, mert vonzó ajánlatot kapott a Világbanktól, ahol eredeti szakterületének megfelelően a kisvállalkozások fejlesztésével foglalkozhat. Változás történt a kuratórium élén is. Vásárhelyi Miklós után Gombár Csaba tölti be az elnöki tisztséget. Vásárhelyi Miklós neve összeforrott a Soros Alapítvánnyal, és továbbra is tiszteletbeli elnök marad. A személycserék nem befolyásolják az alapítvány működését. Az adminisztratív kiadások és a munkatársak létszámának csökkentését Bakonyi Éva már végrehajtotta, szerencsére rám nem hárul ilyen feladat. 1997–1998 táján hatvan főállású alkalmazottunk volt, most húszan vagyunk. A költségvetésünk évente ötmillió dollár, azaz másfél milliárd forint. Ez lényegesen kevesebb annál, mint amennyivel korábban gazdálkodhattunk, de továbbra is a legnagyobb hazai magánalapítvány vagyunk.

– Milyen megfontolásokból csökkent a magyarországi alapítvány pénzügyi kerete?

– Soros György azért szánta rá magát erre a lépésre, mert kellőképpen fejlettnak ítéli a magyar gazdaságot, és azzal, hogy Magyarország belátható időn belül az Európai Unió tagállama lesz, a további fejlődést biztosítottak látja. Figyelme mindinkább a volt Szovjetunió terü-

BELIA ANNA

1949-ben született Budapesten.

1972-ben francia-spanyol szakon szerzett diplomát az ELTE-n.

1972–1990 között lektor a Magyar Színházi Intézetben, majd dramaturg a József Attila Színházban és a Szomszédok című tévésorozatokban, olvasószervező az Interpress magazinnál.

1990–1992-ben egy New York-i középiskolában francia nyelvet tanít.

1992–1994 között szabadúszó műfordító.

1994–1995-ben Fodor Gábor oktatási és művelődési miniszter titkárságvezeetője.

1996-tól a Soros Alapítványnál dolgozik,

2001-től tölti be az igazgatói posztot.

letén létrejött köztársaságok, azon belül is Oroszország és a kaukázusi államok felé fordul. Mindnyájan tudjuk, hogy a világnak azon a tájékán milyen nagy szükség van a pénzére.

– A már idézett Beszélő-interjúban Soros György úgy vélekedett, hogy az állam „azért maradt benn a kultúrában”, mert „ott volt a Soros Alapítvány, már-

pedig az állam nem akarta elveszíteni a befolyását”. Az alapítvány önként háttérbe vonult, a kormány viszont nem, sőt kénye-kedve szerint osztogatja a milliárdokat a kulturális élet neki tetsző szereplőinek. Nem lehet, hogy Soros György tévedett?

– Előfordulhat, hogy tévedett, és talán azt sem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy az interjú készítése óta másik kormánya van Magyarországnak. De az tény, hogy egy magánalapítvány képtelen ellensúlyozni bármely kormány hatalmi pozícióból indított kampányait. Nekünk más a feladatunk, és más területeken lehetünk eredményesek.

Félelmek, aggodalmak

– Tilt, tőr, támogat. **Eörsi István** írta szerint újra léteznek a szocializmus kultúrpolitikáját jellemző kategóriák. A különbség az, hogy napjainkban tiltásra nincs is szükség: maguktól elsorvadnak azok a kezdeményezések, amelyek nem jutnak támogatáshoz.

– Lényegében egyetérték **Eörsi Istvánnal**, de látok reményteljes jeleket. Mi éppen azért jöttünk létre, hogy támogassuk értékek megszületését, és a már meglévő értékeket ne hagyjuk elsorvadni. Példá erre a Soros Alapítvány rendszerváltás után létrehozott folyóirat-támogatási programja. Nagyon sok érték megszületését és életben tartását segítettük. Amikor megszüntettük a programot, az alapítvány viták és támadások keretében került. A lapkészítők attól féltek, hogy más forrásból nem tudnak elegendő pénzt előteremteni, és emiatt a baloldali-liberális szellemiségű kiadványok eltűnnek a piacról. Aggodalmaik azonban csak részben igazolódtak be. A legtöbb lap ennyi év után már képes volt magának új és tartós támogatást szerezni. Ha pedig általában fontosnak tartott értékek esetében ez nem sikerült, akkor fenntartásukhoz továbbra is ad támogatást a Soros Alapítvány. A költségvetési pénzek elosztásának a nyugati demokráciákban kialakult hagyományai vannak, ezeknek kellene nálunk is meghonosodniuk. A civil szer-

vezetek ráadásul már ma sem csupán magyarországi forrásokra pályázhatnak, a jövőben pedig még nagyobb eséllyel fordulhatnak európai forrásokhoz. A csatlakozásra váró államok esetében mind nagyobb mértékben jut szerephez a nonprofit szektor, a civil szerveződések anyagi értelemben is érvényesíthetik az érdekeiket az Európai Unónál.

Közös foglalkozás

– A Soros Alapítvány megszűnésének politikai következményei is lehetnek. Nem tart attól, hogy ezt a szélsőjobboldal a saját győzelmeként fogja föl?

– Ismét csak azt mondhatom: 2010-ig sok minden változhat, ma pedig nincs napirenden az alapítvány megszüntetése. Amúgy nem szoktunk azon gondolkodni, hogy a szélsőjobb örül-e vagy sem, ha mondjuk egy falunak segítséget nyújtunk az idősök ellátásához. A magunk részéről mindent elkövetünk, hogy 2010-ben már ne nyerjenek teret antidemokratikus, antiliberális, szélsőjobboldali nézetek Magyarországon. Jövőre indul egy programunk olyan fiatal oktatók részvételével, akik a tudomány eszközeivel kívánják tenni az egyetemeken elharapózott szélsőséges nézetek ellen. Nemrég számítógépes oktatóközpontot avattunk Marcaliban, egy kiegészítő – hivatalos nevén speciális tantervű – iskolában, arova főként cigány tanulók járnak. A roma gyerekek a többi iskola nem roma diákjaival és a város tanulni vágyó felnőtteivel délután együtt fogják használni a számítógépeket. A közeljövőben újabb, halmozottan hátrányos helyzetű településeken avatunk ilyen központokat. Biztos vagyok abban, hogy csökken a gyűlölködés, ha cigányok és nem cigányok közös foglalkozásokon vesznek részt. Sorolhatnám tovább az elképzeléseinket. Kilenc év hosszú idő, és addig még sok programot indít, tekintélyes összegeket költ el a Soros Alapítvány annak érdekében, hogy Magyarország szélsőségektől mentes ország legyen.

Czene Gábor